

Ontwerpen van muziekonderwijs voor kleuters

7 interventies die aansluiten bij het beeld van het competente kind
(Reggio Emilia)

Deze tool presenteert de aanbevelingen uit het onderzoek ‘Muziek is als geluiden heel mooi door elkaar gaan’ die inzicht geven in wat de mogelijkheden en moeilijkheden zijn bij het ontwerpen van een muzikale leeromgeving voor kinderen uit groep 1 en 2 die aansluit bij het beeld van het competente kind zoals geformuleerd in het pedagogisch gedachtegoed van Reggio Emilia. Een competent kindbeeld is het beeld van kinderen die onderzoekend en creatief zijn, die gemotiveerd zijn om te leren en die zelf initiatieven nemen en experimenteren.

Lees het [onderzoek](#).

Uitgangspunt: muziekonderwijs dat aansluit bij het beeld van het competente kind

Uitgangspunt voor dit muziekonderwijs is het beeld dat het kind competent is: jonge kinderen zijn onderzoekend en creatief, gemotiveerd om te leren, nemen zelf initiatieven, experimenteren en leren in en door 'de echte wereld'. Dit uitgangspunt wordt gezamenlijk door ouders, groepsleerkrachten, muziekdocent, basisschool en de culturele instelling in het onderwijs vormgegeven.

Vorbereiding van muziekonderwijs dat aansluit bij het beeld van het competente kind:

- Culturele partners vinden die pedagogisch geïnteresseerd zijn;
- Tijd, ruimte, financiën waarborgen;
- De rollen van de verschillende partijen van tevoren verduidelijken;
- Scholing aanbieden aan groepsleerkrachten, muziekdocenten en musici op verschillende gebieden: observeren en documenteren, componeren, improviseren en het stimuleren van muzikale interactie, het stimuleren van samenwerken onder kinderen;
- Tijd waarborgen voor structureel en dagelijks onderzoek, documentatie, reflectie in het onderwijs waardoor onderwijs steeds opnieuw bekeken kan worden en er steeds opnieuw keuzes ten aanzien van het onderwijs gemaakt kunnen worden;
- Teams vormen van de participerende culturele en pedagogische partijen. Bij het reflecteren op basis van de documentatie doet ieders inbreng mee en kan er onderling van elkaar geleerd worden.

Interventie 1: Muziek die een relatie heeft met een bestaande muziekwereld

- Breng kinderen in contact (gezongen, op cd, live muziek etc.) met muziek in verschillende tonaliteiten en maatsoorten, stijlen en genres die niet speciaal voor hen is gemaakt;
- Wanneer er met professionele musici gewerkt wordt: ga uit van het eigen repertoire van de musici;
- Geef (individuele) kinderen verschillende mogelijkheden om naar muziek te luisteren (lang, kort, analytisch, expressief, 'passief' en actief).

Interventie 2: Muzikale procedures en artefacten zoals deze in een muziekcultuur verschijnen

- Reflecteer op welke westerse of niet-westerse muzikale procedures en artefacten waarom in het onderwijs ingebracht worden;
- Breng kinderen in contact met musici. Hierdoor komen zij vanzelfsprekend in contact met muzikale artefacten zoals (niet-westerse) instrumenten, muziekstandaards, bladmuziek, kleding van musici, samenstelling van ensemble enz.;
- Breng kinderen in contact met authentieke muzieksituaties: muzikale procedures rondom luisteren worden tijdens een concert bijvoorbeeld in een concertzaal beleefd, laat kinderen deel nemen aan een concert enz.;
- Laat kinderen muzikale procedures expliciet maken bijvoorbeeld door te vragen 'wat doe je als de musici klaar zijn met spelen?'

Interventie 3: De rol van luisteraar, uitvoerend musicus, componist en improvisator

- Laat kinderen verschillende processen die bij luisteraar, uitvoerend musicus, componist en improvisator horen, zelf ervaren en onderzoeken;
- Laat kinderen (een deel van) deze processen expliciteren;
- Bepaal wie welke processen kunnen inbrengen in het onderwijs (uitvoerend musicus of componist).

Interventie 4: Het ontwikkelen van muzikale en analytische potenties

- Maak tijd beschikbaar in het onderwijs om in kleine groepjes te werken;
- Geef veel ruimte voor één op één muzikale interacties tussen de docent en kind en tussen kinderen;
- Bied liederen en ritmische rijmpjes regelmatig aan als geheel (holistisch) en niet in korte frases die voor- en nagezongen worden;
- Bied zowel verschillende tonaliteiten als maatsoorten aan;
- Bied muziek ook zonder tekst aan en benadruk de onderliggende muzikale structuren o.a. door beweging: bijvoorbeeld bewegen op de grote en/of kleine puls, een dominant-tonica relatie bevestigen na het zingen/spelen van een melodie of het benadrukken van een muzikale vorm door beweging (in plaats van het uitbeelden van de tekst van een lied);
- Laat de kinderen gedurende de lessen observeren, gerichte of ongerichte muzikale reacties geven en zelf uitpuzzelen hoe de puls, een melodie en/of een ritme rijmpje in elkaar zit.

Interventie 5: Leren met en van volwassenen

- Betrek ouders, groepsleerkrachten en professionele musici of componisten bij het muziekonderwijs;
- Wanneer er meerdere volwassenen in het onderwijs zijn, kunnen de kinderen door één of meerdere volwassenen geobserveerd worden;
- Bepaal van te voren hoe (bijvoorbeeld geschreven observaties, geluidopnames van muziekactiviteiten enz.), wie en wat geobserveerd en gedocumenteerd gaat worden;
- Organiseer tijd voor een nabespreking van de observaties en geef ruimte voor de verschillende interpretaties van de observaties van de groepsleerkracht, muziekdocent en musici;
- Bespreek n.a.v. de observaties wat aan materiaal en mogelijkheden de volgende keer in het muziekonderwijs ingebracht kan worden.

Interventie 6: Jonge kinderen van elkaar leren door in kleine groepjes te werken

- Organiseer tijd in het onderwijs om in kleine groepjes met kinderen te werken;
- Laat de kinderen gezamenlijk aan een (klank)onderzoek werken en geef ruimte aan de kinderen om zowel muziek als communicatie door muziek te onderzoeken.

Interventie 7: Jonge kinderen krijgen de kans om op instrumenten te spelen die in een bestaande muziekwereld worden bespeeld

- Geef jonge kinderen de kans om op een westers of niet-westers instrument te spelen die een link heeft met een bestaande muziekwereld. Muziekscholen beschikken vaak over 'echte instrumenten' voor een hele klas.

